

Методичні рекомендації по роботі з дітьми з патріотичного виховання

Для підвищення якості дошкільної освіти, забезпечення її сталого інноваційного розвитку педагогічний колектив дошкільного навчального закладу має спрямовувати свою діяльність на формування різнобічно розвиненої, духовно багатой, оптимістично та патріотично налаштованої особистості, починаючи з перших років життя дитини і завершуючи її вступом до школи. Серед інших, пріоритетним напрямом освітньої роботи є патріотичне виховання у контексті розвитку духовного потенціалу особистості дитини дошкільного віку.

Мета дошкільного виховання полягає у тому, щоб сформувати національно свідомого громадянина, патріота, тобто людину, якій притаманні особистісні якості й риси характеру, світогляд та спосіб мислення, почуття, вчинки та поведінка, спрямовані на саморозвиток демократичного громадянського суспільства в Україні.

Основними завданнями педагогів у роботі з патріотичного виховання дітей дошкільного віку є:

- розширювати уявлення про місце кожної людини в соціальному середовищі, необхідність дотримання морально-етичних норм суспільства;
- формувати у дітей позитивний образ Батьківщини та рідної домівки;
- виховувати любов і повагу до членів своєї родини, бажання піклуватися про них;
- формувати ціннісне ставлення до культури українського народу, його історичного минулого, мови, звичаїв, традицій;
- виховувати почуття власної гідності як представника українського народу;
- навчати дотримуватися культури поведінки у щоденній життєдіяльності;
- толерантне ставлення до представників інших національностей, до ровесників, батьків, сусідів, інших людей.

В кожній групі для роботи з дітьми доцільно створити відповідне розвивальне середовище:

- оформити український куточок національної та народної символіки;
- оформити добірку віршів про Україну, Київ, рідну природу, Батьківщину;
- зібрати бібліотечку українського фольклору: народні прикмети, прислів'я, легенди, загадки, заклички, колисанки, народні ігри, тощо;
- підібрати фонотеку українських пісень;
- підібрати та узагальнити дидактичні ігри на закріплення знань про рідний край та його природу;
- підібрати ілюстрації, плакати, карту України;
- доповнити папками, ширмами на українську тематику (Стежками рідного краю, Бойківщина, Українознавство, Картинна галерея, Азовське море, Українські страви, Т.Г.Шевченко, Символи України та ін..)

□ доповнити українським національним одягом, рушниками, посудом (або ілюстраціями).

Систематична робота з патріотичного виховання дає змогу педагогам послідовно й системно формувати у дітей уявлення про такі складні для розуміння дитини моральні категорії, як добро, зло, совість, людяність тощо. Ключовими фігурами освітнього процесу є діти, батьки й педагоги. **Всю роботу доцільно спланувати в трьох напрямках:**

- робота вихователя;
- робота з дітьми;
- робота з сім'єю.

Ефективність патріотичного виховання дошкільників досягається використанням різних методів, які умовно поділяються на дві групи.

Перша група – це вербальні та наочні методи, спрямовані на формування в дітей суспільних уявлень, моральних суджень, оцінок. До них належать спостереження й екскурсії, зустрічі з героями війни та праці, розповіді вихователя, бесіди, читання художньої літератури, розгляд картинок, ілюстрацій до книжок, зразків декоративно-прикладного мистецтва різних народів, перегляд кінофільмів, прослуховування музики, пісень, проведення рухливих ігор.

Друга група методів забезпечує набуття дітьми практичного досвіду з основ громадянської поведінки в процесі безпосереднього пізнання явищ і подій навколишнього суспільного життя та спілкування з дорослими і ровесниками в різних видах цілеспрямованої творчої діяльності дітей. До цієї групи належать методи залучення дітей до посильної суспільно корисної праці, привчання до основ громадянської поведінки, відтворення побаченого і сприйнятого в творчій діяльності. Успіхи виховання у дошкільників початкових форм громадянсько-патріотичних почуттів забезпечується засвоєнням цих методів, а також за допомогою засобів патріотичного виховання і їх тісною взаємодією.

Патріотичні почуття дітей дошкільного віку засновуються на інтересі до найближчого соціального, природного і культурного оточення (сім'ї, батьківського дому, рідного міста, села, країни, традицій та звичаїв свого народу). Позитивне ставлення до світу закладається на основі виховання любові та поваги до найрідніших людей (мами, тата, бабусь, дідусів, братів, сестер), усвідомлення тісного взаємозв'язку між поколіннями. Вихователь повинен стимулювати й заохочувати дітей до пізнання свого родоводу.

Патріотичне виховання передбачає також ознайомлення дітей дошкільного віку з природою рідного краю. При цьому акцент вихователі ДНЗ району роблять на красі, розмаїтті, багатстві та особливостях природного довкілля нашої країни, виховуючи любов до нього. Дошкільникам дають уявлення про різні типи природних ландшафтів України (гори, луки, степи, ліси, водойми тощо), її специфічний рослинний і тваринний світ, визначні природні об'єкти (найбільші річки, озера, найвищі гори, природні заповідники), характерні для певної місцевості кліматичні умови тощо.

Гартування маленького патріота передбачає роботу з формування уявлень про назви рідного міста або села, найближчих вулиць, площ, столиці нашої Батьківщини, про її визначні місця. Також дітей дошкільного віку ознайомлюють із державною символікою України (прапор, герб, гімн). Цікавою і корисною для них є інформація про людей, які прославили нашу країну (художників, композиторів, письменників, винахідників, учених, мандрівників, філософів, лікарів, спортсменів) та характерні риси українського народу взагалі (миролюбність, доброзичливість, гостинність, працелюбність, творчість, мудрість тощо).

Ще одним важливим напрямом патріотичного виховання є прилучення дітей до народознавства – вивчення культури, звичаїв рідного народу шляхом ознайомлення з характерними ознаками побуту українців (житло, одяг, предмети побуту, народна іграшка), народних ремесел (гончарство, вишивка, килимарство, лозоплетіння тощо), символів (верба і калина, вінок, рушник). Поступово стежинкою рідного краю ведуть дитину до столиці України - Києва, інших міст та пам'ятних місць Батьківщини.

Організовуючи народознавчу роботу з дошкільниками, вихователі повинні у комплексі розв'язувати пізнавальні, навчальні, виховні та мовленнєві завдання (А. Богуш).

У формуванні патріотично налаштованої особистості вагомою є роль народних традицій та обрядів: вони привертають увагу дошкільників до цінностей предків, створюють позитивний настрій, розкривають основи правомірної поведінки, навчають проявляти толерантність щодо всього живого. В процесі ознайомлення з традиціями і звичаями емоційний досвід дітей збагачується новими враженнями, розширюється коло їхніх знань про довкілля, зокрема про близьких людей та свою малу Батьківщину. Залучення дітей до підготовки і відзначення свят народного календаря пробуджує в них любов до рідної землі, повагу до людей праці, інтерес до історії своєї краї.

Упродовж перебування дітей у дитячому садку потрібно ознайомити їх з побутом нашого народу як у минулому, так і на сучасному етапі.

1. Діти повинні знати (впізнавати, розрізняти) українські національні іграшки, національний (традиційний та регіональний) одяг, взуття, посуд, предмети побуту та хатнього інтер'єру, подвір'я.
2. Треба розвивати у дітей цікавість до української національної обрядовості, народних свят, ігор, народних прикмет, народної творчості, національного мистецтва, народних промислів.
3. Не можна обійти увагою й українську національну кухню.
4. Пізнавальні завдання реалізуються й у пізнаванні дітьми природи рідного краю (ліси, степи, моря, гори, заповідники тощо).

Навчальні завдання передбачають формування перших наукових народознавчих та історичних понять, у майбутньому - основи наукового мислення, національної свідомості, самосвідомості та психології.

Вихователь повинен:

- **розвивати пізнавальну активність** дітей, прагнення якнайглибше пізнати свій народ, свої національні корені;
- **формувати стійкий інтерес** до народознавчого матеріалу, бажання пізнати його глибше, навчити використовувати його в побуті, у своєму дитячому житті, запам'ятовувати вірші, прислів'я, приказки, казки, загадки;
- **прищеплювати дітям елементарні трудові навички**, пов'язані з народними ремеслами. Вчити малюків вишивати, витинати, розписувати за українськими мотивами писанки, іграшки, посуд виготовляти різні вироби: іграшки, глиняний посуд, вибійки, витинанки, аплікації тощо.

Розвивальні завдання передбачають розвиток усіх психічних процесів у дитини: запам'ятовування, уважності, зосередженості, логічного мислення, уяви. Діти повинні вміти самостійно аналізувати, зіставляти, порівнювати народознавчі поняття, звичаї минулого та сучасного, відокремлювати місцеве, регіональне від загальнотрадиційного національного.

Мовленнєві завдання є супутніми на кожному народознавчому занятті. Наприклад, мандруючи до української оселі прадідів, діти вперше чують слова: стріха, тин, перелаз, скриня, ослін, долівка.

Словник дітей також поповнюється образними виразами, коли вони слухають фольклорні твори та твори українських письменників. Діти згадують знайомі прислів'я, приказки, примовки. Кожне заняття супроводжується розповідями дітей про побачене, почуте, пережите.

Виховні завдання мають на меті прищепити дітям насамперед любов до рідного краю, до землі своїх предків, до рідної мови, оселі, до батьківщини, почуття гордості за свій народ, повагу до національної культури, національних звичаїв та оберегів.

Природними національними рисами характеру українців вважаються щирість, гостинність, доброта, мудрість, щедрість, добре почуття гумору. Отож, ці риси особистості потрібно виховувати у дитини, використовуючи для цього багатий народознавчий матеріал.

Заняття з народознавства сприяють вихованню у дітей **духовності** на національному ґрунті, доброзичливості, чесності, взаємоповаги, чемності, скромності, товариськості, поваги до культури інших народів, вшанування їхніх традицій, оберегів.

Долучення дітей до народної творчості, мистецтва, безпосередня участь у національних святах виховують у них **естетичні почуття**, розвивають художнє світобачення, наповнюють емоційну сферу дитину радіщами, піднімають настрій, формують естетичний смак.

Проведення занять, організація свят з народознавства потребує серйозної підготовки педагогів. Відхилення від змісту тлумачення основних подій, традицій, що їх використовують на занятті або святі, допускати не можна. Як зазначає А. Богуш, календарно - обрядовий матеріал повинен обиратися з мінімальним релігійним звучанням.

